

Wie is boeddhist en hoe zou men als boeddhist in het westen kunnen leven.

Een boeddhist is iemand die de boeddhistische leer aanhangt. Daarvoor moet je weten wat boeddhisme is en wat de boeddhistische leer is.

De naam Boeddhisme komt van Boeddha. Dit is geen eigenaam, maar een titel die ‘de ontwaakte’ of de verlichte, of de tot het ware inzicht gekomene betekent. Men gelooft dat er al meerdere boeddha’s op de aarde zijn geweest. De laatste was Siddharta Gautama. Hij groeide op in weelde. Zijn vorstelijk leven zei hij op 29 jarige leeftijd vaarwel en begon te zwerven. Hij ging op zoek naar de hoogste wijsheid om daarmee de weg tot bevrijding te vinden en de mensen van hun lijden te verlossen. Na een jarenlange zoektocht en na lang mediteren bereikte hij uiteindelijk de verlichting en kwam tot inzicht in de oorzaak van het lijden en de manier waarop aan het lijden een eind kon worden gemaakt.

Veel mensen zien het boeddhisme niet als een godsdienst, maar meer als een levensleer, een filosofie. Het boeddhisme kent geen vastomlijnde voorschriften, maar stelt zich er tevreden mee haar aanhangers de weg te wijzen naar de volmaaktheid. Het boeddhisme laat alle mensen vrij de leer te beleven zoals ze zelf willen. Iedereen maakt voor zichzelf uit tot hoever hij wil gaan op het pad naar boeddhaschap. Boeddha heeft gezegd dat alle mensen kunnen bereiken wat hij bereikt heeft, iedereen is een potentiële boeddha, iedereen heeft het boeddhaschap in zich.

De kern van de leer van de Boeddha ligt in de vier edele waarheden:

- 1 Dukkha, het bestaan van ieder mens is ‘lijden’.
- 2 De oorzaak van het lijden, dit zijn de egoïstische begeerten.
- 3 Het beëindigen van het lijden door de begeerten te overwinnen.
- 4 De weg die leidt naar het beëindigen van het lijden, het edele achtvoudige pad:

juist inzien – juist denken – juist spreken – juist handelen – juist leven – juist streven –
juiste oplettendheid – juiste mediteren.

Enkele richtlijnen voor een boeddhist zijn: Een boeddhist zal niet doden, niet stelen, niet echtbreken, niet liegen en geen bedwelmende drank gebruiken.

Wie volgens het edele achtvoudige pad en volgens deze richtlijnen leeft zal tot beheersing van zijn begeerten komen en wie daarbij zijn geest in staat stelt door meditatie tot het ‘hoge inzicht’ te komen, die zal uiteindelijk het nirvana bereiken.

Het boeddhisme kent vier grote stromingen:

- **Theravada**, of het woord van de ouderen.

De Theravada- boeddhisten streven ernaar zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke leer van de Boeddha te blijven. Ze nemen de paliteksten, die in de eerste eeuw op schrift zijn gesteld, als uitgangspunt en zijn hiermee de oudste lijn. Belangrijk in deze stroming is dat iedereen zelf verantwoordelijk is om ooit het nirvana of de verlichting te bereiken. Deze

boeddhisten leven sober en kennen weinig rituelen. De monniken gemeenschap staat hier centraal.

- **Mahayana**, het grote voertuig.

Het Mahayana- boeddhisme is progressiever dan het Theravada. Het is kleurrijker in haar uitingen. Zo gebruikt het Mahayana meer beelden en gaat uit van het bestaan van bodhisattva's (heiligen). Het Mahayana vindt dat iedereen in staat moet zijn de verlossing te bereiken en niet alleen de monniken. Het Zen – boeddhisme is een onderdeel van het Mahayana- boeddhisme.

- **Vajrayana**, het diamanten voertuig.

Komt vooral voor in Tibet, het is heel kleurrijk en gebruikt veel rituelen.

- **Navayana**, het nieuwe voertuig.

Het boeddhisme in het westen. Het is ontstaan uit leringen uit de drie vorige scholen. Het is intellectualistisch ingesteld en er wordt veel gebruik gemaakt van mediteren. Het is vooral op de praktijk gericht. In het westerse boeddhisme zien we veel Tibetaans boeddhisme, bijv in de New-age en in stervensbegeleiding, we vinden Zen- boeddhisme bijv in de psychotherapie en er zijn enkele Theravada centra.

Het is belangrijk te weten met welke stroming een persoon (boeddhist) contacten heeft om te weten hoe een westerse boeddhist precies denkt of gelooft.

Het boeddhisme in het westen heeft kenmerken die het in Azië nooit heeft gehad. Het boeddhisme heeft zich altijd gemakkelijk aangepast aan religies en gebruiken in andere landen. Mensen hebben daardoor vaak een verkeerd beeld van het boeddhisme.

Het boeddhisme in het westen.

Het boeddhisme drong pas honderdvijftig jaar geleden in het westen door. Het enthousiasme is inmiddels groot, maar misverstanden liggen op de loer, schrijft Erik Hoogcarspel op een NRC webpagina.

Het gedachtegoed van het boeddhisme is eeuwenlang slechts mondjesmaat in het buitenland verspreid. De Griekse wijsgeer Pythagoras introduceerde het begrip van wedergeboorte omstreeks 500 voor Christus in de westerse filosofie.

Pas in de tweede helft van de negentiende eeuw verschenen in het westen de eerste vertalingen van boeddhistische geschriften. De ontvangst was niet overweldigend. De meeste filosofen waren ervan overtuigd dat alleen westerlingen konden denken.

Arthur Schopenhauer daarentegen was enthousiast over het boeddhisme. In de teksten herkende hij zijn eigen filosofie. Schopenhauer zag het boeddhisme als de beste religie. Zijn interesse in het boeddhisme beïnvloedde Wagner in het componeren van zijn opera, Tristan en Isolde. Ook de Duitse schrijver Hermann Hesse gebruikte boeddhistische thema's, vooral in het boek Siddhartha en de Zwitserse psycho-analist Carl Jung ontwikkelde parallellen tussen symbolische dromen en Tibetaanse mandala's. In 1875 werd de theosofische gemeenschap opgericht door Madame Blavatsky uit Rusland en de Engelse kolonel Olcott. De theosofische gemeenschap was een brug tussen oost en west.

De theosofen namen hun eigen versie van boeddhistische begrippen als karma, wedergeboorte en nirvana in hun leer op.

Vanaf het begin van de twintigste eeuw begonnen westerlingen zich tot het boeddhisme te bekeren en trokken bezield door het boeddhisme naar de Aziatische landen. In de jaren zestig van de vorige eeuw was het hek van de dam. In de Verenigde Staten werd het Zenboeddhisme ontdekt als de pure mystiek zonder theorieën en rituelen. De Amerikaanse New-age- pionier en psycholoog Allen Watts zag er zelfs de ultieme psychotherapie in.

De filosoof Karl Jaspers waarschuwde in de jaren vijftig er al voor om de verschillen in denkwijze tussen het westen en het boeddhisme niet te negeren. Bij westerlingen die boeddhist willen worden kan dat onbegrip opleveren. Zo zijn westerlingen gewend te denken in termen van plicht en niet in termen van persoonlijke verdienste. Bij een westerling staan de goede bedoelingen voorop en niet de rituelen. Aziatische boeddhistische leiders ervaren het op hun beurt als een verlies van de traditie wanneer westerse ideeën hun intrede doen, aldus de schrijver.

In 1881 verklaarde Nietzsche de dood van God. Die filosofische uitspraak geldt inmiddels voor een groot aantal westerlingen. Velen hebben een vervanging gezocht, vaak ver van huis. Zo heeft men het boeddhisme ontdekt.

Het boeddhisme is in de westerse landen nu niet meer weg te denken. Het spreekt niet alleen maar hippies aan, zoals in de jaren '60 en '70. De oosterse leer heeft een westers accent gekregen met oog voor relatieproblemen en werkconflicten. Er zijn een aantal boeddhistische organisaties met veel leden en ook nog veel niet-georganiseerde, waarmee het aantal boeddhisten, volgens de Boeddhistische Omroep Stichting, uitkomt op ruim 480.000 mensen. De stichting Rigpa en het Maitreya-instituut verklaren de populariteit uit het feit dat het boeddhisme antwoord geeft op alle levensvragen, zonder dat er een God aan te pas komt, het boeddhisme botst niet met een katholieke, hervormde of joodse achtergrond.

Maar het boeddhisme in het westen verschilt toch wezenlijk van het boeddhisme in de Aziatische landen. Het mediteren wat in het westen veel wordt gedaan, gebeurt in de Aziatische landen alleen in tempels en wordt voornamelijk door monniken gedaan. Het boeddhisme van het volk uit zich veel meer in rituelen. Maar de kern van het boeddhisme blijft toch voor iedereen hetzelfde: het menselijk 'lijden' vindt haar oorsprong in onwetendheid en gehechtheid en het doel is deze te overstijgen.

Zenboeddhisme

Het Zenboeddhisme is een van de boeddhistische stromingen die vanaf de jaren zestig aanhangers verwierven in Europa en ook in Nederland, volgens Christa Anbeek op een NRC webpagina. Zen beantwoordt aan de behoefte van velen om het leven een context te geven. De filosofisch / religieuze inzichten van zen zijn populair en de aan zen verwante kunstvormen zoals het bloemschikken, de theeceremonie, boogschieten, kalligrafie of zwaardvechten. In het zenboeddhisme zijn rituelen erg belangrijk. Het is belangrijk om alles wat je doet met zoveel mogelijk aandacht te doen. Hierdoor wordt het een soort meditatie. In het zenboeddhisme in het westen is ook het lange en het regelmatige mediteren belangrijk, het is een religieuze ervaring op zichzelf. Niet de leer of het geloof, maar de eigen ervaring is het uitgangspunt. Ook de reflectie op de uiteindelijke vragen van

het bestaan is belangrijk in zen. De leerling wordt aangemoedigd te mediteren op dergelijke vragen. Elk mens kan slechts zelf zijn eigen antwoord geven volgens zen.

Psychotherapie

Ook in de psychotherapie kunnen boeddhistische elementen worden gebruikt. Met mantra's, mediteren en theeceremonies, wordt geprobeerd om het leven tot rust te brengen. Het zijn vooral technieken en oefeningen uit het boeddhisme die gebruikt worden. Met mantra's en affirmaties kun je je eigen denken beïnvloeden. Je kunt daardoor een positievere kijk op jezelf krijgen. Ook het mediteren op problemen wordt beoefend, waardoor mensen een betere kijk op zichzelf en daardoor meer inzicht in hun problemen krijgen. Aandacht is hier het sleutelwoord, lijkt mij. Aandacht voor jezelf, aandacht voor het probleem en aandacht voor de (meestal negatieve) gedachten.

Wat is het nu wat het boeddhisme zo anders maakt?

Het is een andere manier van denken. Het is in een heel ander deel van de wereld ontstaan, waar een cyclisch tijdsbesef heerst. Onze manier van denken is veel analytischer. Daarom lijkt het mij ook moeilijk of zelfs onmogelijk om een echte boeddhist te zijn in het westen. Je hebt nu eenmaal deze manier van denken meegekregen en die is toch moeilijk te integreren in een oosterse manier van denken. Je kunt wel over hun filosofie nadenken, erover mediteren en het er mee eens zijn, het zal toch moeilijk blijven. Daarom zal het boeddhisme in het westen ook altijd een aangepast boeddhisme zijn, lijkt mij. Maar dat is naar mijn idee niet erg. Je kunt veel van hun filosofie leren.

In een artikel op internet, onder introductie in het boeddhisme, las ik over 'het ontwaken in deze wereld, in je hart en daaraan voorbij'. Hierin wordt verteld dat de boeddha lang geleden zei dat de mensen 'omgekeerd' leven. En dat pas sinds kort de mensheid begint te beseffen dat we 'ondersteboven' leven. 'Ondersteboven' wil dan zeggen dat we over het algemeen voor ons zelf leven en niet voor de wereld. Feitelijk gaan wij mensen constant voorbij aan het feit dat de hele wereld – en alles wat daarop leeft – een grote familie is. Alleen door alle wezens als onszelf te beschouwen kunnen we de greep van de dualiteit verbreken. In alle aspecten van ons leven zijn we ondersteboven; we moeten de grote ommezwaai maken. Maar wat doet iemand die ommezwaai maken, dat is het hart. Wanneer je begint om je open te stellen door je hart te openen, dan zegt men dat je 'ontwaakt in de Waarheid'. En hoewel het onmogelijk is om het begrip 'Waarheid' te definiëren, is het wel duidelijk dat de 'Waarheid' de alomvattende aard is van elk ding. Deze alomvattende aard is onbegrensd en tegelijk onbetwistbaar. Waarheid is onpartijdig, zonder naden of gaten. Daarom ondersteunt de wijsheid, die aan dit begrip ten grondslag ligt, het hele bestaan.

Hoe meer je hart open is, hoe meer je geest leeg is; hoe meer je geest leeg is, des te natuurlijker en briljanter is de creativiteit. Hier is het kleine groot en het nederige nobel. Hier – voorbij de Aankomst – is al het Zijn echt een illusie. Hier is rijkdom het vermogen om gevuld te zijn met leegte en te realiseren dat er altijd een oneindig aantal

mogelijkheden is in elk moment.. Daarom, zegt de schrijver: Open je hart en Ontwaak en houdt er nooit mee op dat te doen.

Dit artikel geeft een beeld van onze ‘egoïstische’ manier van denken en het boeddhistische denken. Maar hoe kunnen we deze boeddhistische leringen toepassen in het westen? Ik heb al laten zien dat er op veel gebieden gebruik wordt gemaakt van boeddhistische praktijken en dat er veel boeddhistische verenigingen zijn waar je je bij aan kunt sluiten. Maar hoe pas je de leringen op een praktische manier toe?

Deze toepassingen vond ik in het boek: ‘Lessen van de Lotus’ van Bhante Y. Wimala.

Bhante Wimala is een boeddhistische monnik uit de theravada – traditie, afkomstig uit Sri Lanka, die zijn tijd doorbrengt met reizen en onderricht geven zoals de monniken dat ten tijde van Boeddha deden. Hij brengt de leer die Boeddha meer dan vijftienduizend jaar geleden doorgaf voor het voetlicht alsof deze bedoeld was om de noden te lenigen van de mensen van vandaag. Hij geeft op ‘westerse’ manier de oude boeddhistische filosofie weer, gekoppeld aan een praktische toepassing daarvan. Hij moedigt ons aan het voorbeeld van de lotus te volgen die zich uit het modderige en troebele water verheft en uitgroeit tot een schitterende bloem. Hij groeit boven de onzuiverheden uit, op zoek naar het zonlicht, waarin hij zijn hart voor de wereld kan openen en zijn wezen tot uitdrukking kan brengen.

Hier volgen een paar van zijn aanwijzingen:

- Begroet en verwelkom elke nieuwe dag als iets glorieus en probeer die dag zinvol door te brengen en ten volle te leven. Leef die dag zonder dat gedachten aan gisteren of morgen iets afdoen aan zijn luister.
- Laat je niet om de tuin leiden door de oppervlakkigheden van anderen, en verspil je leven ook niet door je constant druk te maken over je eigen uiterlijke bagage. Besteed dus het merendeel van je tijd en je energie aan je innerlijke ontwikkeling.
- Wees bereid naar iedereen te luisteren, maar reageer alleen op standpunten die naar jouw oordeel zinvol zijn, die je dan al of niet in je leven kunt integreren. Alle andere zaken die niet van waarde zijn, wijs je vriendelijk van de hand.
- Klachten en problemen zijn slechts kansen om iets te leren en wijzer te worden. Je kunt je leven vergelijken met een voortstromende rivier, die zich niet beklaagt over de rotsen en de watervallen. Wanneer je besluit de dag vanuit dit spirituele inzicht door te brengen, wordt alles wat je tegenkomt een onderdeel van het wonder van het leven.
- Je probeert iedere dag met blijdschap tegemoet te treden, met een hart vol mededogen, dankbaarheid en liefde. Door blij te zijn met alles om je heen, krijg je energie, ben je toegerust voor de beklimming van de hoogste bergen die nog voor je liggen.

Hij heeft het verder over het belang van meditatie, de vrede en het belang van liefde: Boeddha noemde de liefde een ‘godelijk verblijf’. Een geest die de grenzeloosheid van de liefde beseft, is alomvattend en ondeelbaar. Hij beschrijft verder de dood: van vijand tot vriend, de wet van karma en het verband tussen lichaam en geest.

De lessen van de lotus: Je hart is de lotus, die wacht tot hij uit kan komen. Een bloeiende lotus wordt niet aangetast door het troebele water en dat herinnert jou eraan dat ook jij,

met een wakker hart, niet aangetast hoeft te worden door het kwaad van de wereld. Het herinnert jou aan de kracht in je binnenste waarmee je alle onvolmaaktheden van het leven te boven kunt komen en de volmaaktheid kunt bereiken.

Conclusie

Ik denk dat je in het westen nooit een echte boeddhist kunt zijn. Je kunt wel zo veel mogelijk op een boeddhistische manier leven en de boeddhistische leringen integreren in je eigen leven. Of je kunt gebruik maken van boeddhistische technieken. Het gaat er ten slotte om, te zijn als de lotus en wat doet het er dan toe wat je 'officieel' bent. Dit doet me denken aan een versje in mijn poezie album:

Wat doet het ertoe welk jurkje je draagt, van zijde fluweel of katoen. Als onder dat jurkje een hartje maar vraagt, Wat kan ik voor anderen doen.

Literatuur.

Peter Harvey: An introduction to Buddhism, Cambridge University Press, 1990.

Bhante Wimala: Lessen van de lotus, Ankh-Hermes, 1999.

Walpola Rahula: Wat de boeddha onderwees, Karnak Amsterdam, 1990

Paul van der Velde: artikel: Een nieuw voertuig voor een nieuw boeddhisme uit De verleiding van het vreemde.

Markus Hattstein: Wereldreligies, Konemann, 1997.

Erik Hoogcarspel: artikel: Een alibi voor de dood van God, NRC webpagina's 28 sept. 2000

Rentsje de Gruyter: artikel: Het nieuwe voertuig voor andere zingeving, NRC webpagina's 28 sept. 2000.

Christa Anbeek: artikel: Samen leren om alleen te zijn, NRC webpagina's 28 sept. 2000

Ellen de Bruin: artikel: Leren jezelf serieus te nemen, NRC webpagina's 28 sept. 2000.

"Tattwa Bulletin" Holland : Ontwaken in deze wereld, in je hart en daaraan voorbij, Shanti Mayi, Terre de Sacha, juli 2001, artikel op internet.

God en de Goden in het Hindoeïsme.

“Er is een God, maar er zijn vele Goden” is een stelregel die vaak gebruikt wordt voor de hindoeïstische opvatting van het goddelijke, een mengeling van polytheïsme, monotheïsme en pantheïsme.

Terwijl ze geloven dat er slechts een opperste God is, kunnen de Hindoes talloze ondergeschikte goden of spirituele krachten aanbidden die als manifestaties van die ene God beschouwd worden en aan wie vaak speciale functies worden toegeschreven.

Ik ga in het kort de God en de Goden beschrijven in de Veda, de Upanishads en de goden van deze tijd. Daarna de ene God van het Hindoeïsme, Brahman, de universele geest.

In de Veda's, de oude geschriften van het Hindoeïsme vinden we de deva's. Een deva is een goddelijk wezen. In algemene zin vertegenwoordigen de deva's bovennatuurlijke krachten. Deze krachten kunnen overal aanwezig zijn: in personen, maar ook in dingen of in hemel en aarde. Deze deva's komen vooral voor in de oude mythen. In de primitieve godsdienst van de Ariërs werd alles wat als een “macht” werd ervaren, als drager van een “goddelijke” eigenschap vereerd. Agni betekent bijvoorbeeld vuur, maar de vedische gedachtegang is Agni de deva (de God) van het vuur, een manifestatie van een transcendente kracht. Deze kracht is de goddelijke realiteit achter deze wereld. Deze vuurgod Agni werd veel vereerd en vaak aangeroepen in de oude tijden. De vedische mythologie is evolutionair, de deva verandert naar gelang de omstandigheden

De belangrijkste God in de Veda is Indra. Deze Indra had verschillende rollen:

Indra de kosmische kracht, Indra de leider van de Arya's en Indra de oude Mythische held. Maar de krachten die aan Indra werden toegeschreven, werden ook aan Agni, Veruna, de God van de onderwereld en aan Mithra, de zonnegod toegeschreven. Al deze Goden zijn manifestaties van de hoogste God. Goden die symbolisch vechten tegen demonische krachten. Ze werden gezien als bewakers van het leven.

De vedische hymnen ter ere van de Goden worden nog steeds door de brahmanen gereciteerd en zijn bij het volk geliefd. Maar Agni, Indra, Veruna of Mithra spelen geen rol van betekenis meer in het levende geloof van de hedendaagse Hindoes. Zij werden door andere goden verdrongen.

In de Upanishads, ook wel het einde van de Veda genoemd, wordt niet zo vaak over het goddelijke of de goden gesproken. Achter de waarneembare werkelijkheid zien zij een onpersoonlijk oerprincipe dat Brahman wordt genoemd. Op de vraag: “Wie is God” wordt hier

geantwoord: “Brahman”, de absolute oergrond die alle verschijningsvormen heeft voortgebracht, de universele ziel.

Tegenwoordig wordt gesproken over 3 aspecten van de ene God:

Brahma, Vishnoe en Shiva. Brahma als de schepper, Vishnoe de bewaarder en Shiva als vernietiger.

Liever dan aan drie verschillende goden, schrijft men die drie eigenschappen aan een enkele godheid toe en bij voorkeur zelfs aan alledrie.

Brahma, de scheppergod heeft tegenwoordig niet veel aanhangers meer. Er zijn nog maar enkele tempels in India waar hij wordt vereerd.

Vishnu, de behouder van de wereld. Hij wordt gewoonlijk weergegeven als een knappe jongeman met donkerblauwe huid. In zijn vier handen draagt hij een schelp, een wiel, een knuppel en een lotusbloem. Zijn voertuig is de zonnevogel Garuda. Hij is gehuwd met Lakshmi, de godin van de schoonheid, de liefde, het geluk en de rijkdom.

Van Vishnu gelooft men dat hij 10 incarnaties (avatars) op aarde heeft: de vis, de schildpad, het zwijn, de leeuwman, de dwerg, Rama en Rama met de bijl, Krishna, die veel wordt vereerd, Boeddha en de laatste is Kalki, die nog moet komen om de mensheid te verlossen van het kwaad van deze tijd.

Krishna is de God van de Bhagavadgita, de God van alle mensen. Hij wordt vereerd als klein kind, als fluitspeler, als geliefde van herderinnetjes.

Shiva, de asceet, wordt vaak afgebeeld met drie gezichten, die zijn drie karakters verbeelden: schepper, vernietiger en instandhouder van het heelal. Er bestaan veel mythen over Shiva. Hij wordt ook afgebeeld al de danser van de schepping. Hij zorgt voor de balans tussen vernietiging, weergegeven als vuur, en het levensritme. Met een been vertrappt hij de onwetendheid, terwijl het andere been omhooggehouden wordt als symbool van bevrijding.

In zijn rol van schepper wordt Shiva aanbeden als de heilige Shiva-linga, de fallus, die in al zijn tempels wordt aangetroffen.

Hij is de God van de asceten. Zijn huidskleur is wit en hij rijdt op de stier Nandi, die ook wit is.

Een speciaal kenmerk is zijn derde oog.

De vrouwen van Shiva zijn bekend onder vele vormen en namen. Parvati is de meest bekende, de vreedzame vorm van het begrip shakti. Maar ze kan zich ook manifesteren in andere woeste vormen, bijv Kali.

Ganesha, de God met het olifantenhoofd, is de zoon van Shiva en Parvati. Deze God wordt bij alles het eerste vereerd. Hij neemt dan de problemen weg. Ook over hem bestaan diverse mythen.

Devi, de moedergodin. Devi fungeert als manifestatie van Shiva. Zij is de personificatie van zijn energie (shakti), een uitstorting van de creatieve levenskracht die de wereld maakt. Haar baarmoeder bevat het hele universum. Het is de grote Godin die in vele gedaanten aanbeden wordt.

In de godskennis van het Hindoeïsme bestaat een evolutie zei Radhakrishnan (1888-1967) die bekend was als filosoof en staatsman. Hij schreef over de godskennis van het Hindoeïsme.

“De hindoe- filosofie gelooft in een ontplooiing van onze kennis van God. Wij moeten onze opvattingen over God voortdurend wijzigen, totdat wij alle definities overbodig achten en binnendringen in het hart van de werkelijkheid zelf, welke wij door middel van onze gedachten pogen weer te geven.”

Het Hindoeïsme erkent het feit dat de mensheid haar doel, God, op verschillende niveaus en langs verschillende wegen zoekt. Dezelfde God openbaart zich op het ene niveau als macht, op het andere als persoon en op nog een ander niveau als de allesomvattende geest.

Volgens Radhakrishnan hecht het Hindoeïsme eraan dat wij onze geest geleidelijk aan verheffen en onze kennis van God staven. Wie het absolute vereert, bereikt het hoogste niveau, daarna komen zij die een persoonlijke God aanbidden, vervolgens zij die zich ten dienste stellen van openbaringen als Rama en Krishna. Op een lager niveau bevinden zich degenen die voorouders, goden en wijzen aanbidden en nog lager degenen die de gemeneren krachten en geesten vereren. Volgens Radhakrishnan is het nodig dat de denkende Hindoe uit die chaos van Goden poogt te ontvluchten naar het zwijgen van de Hoogste.

Deze hoogste universele geest is Brahman. Voor Hindoes is Brahman de God of de universele geest die in de upanishads beschreven wordt. Brahman is de oeressentie waar iedere Hindoe zijn of haar ziel (atman) mee wil verenigen.

De Indiase wijzen ontdekten deze goddelijke aanwezigheid in alles.

Deze goddelijke tegenwoordigheid waarbinnen en bij de gratie waarvan de kosmos, de aarde, de natuur, de mens en andere soorten bestaan en die alles met elkaar verbindt, is ook de basis van het eigen gewaar-zijn, het eeuwige Brahman.

De innerlijke vonk van deze bestaande geest in het bewustzijn is het Atman, het eeuwige zelf. Binnen de vedische traditie bewees de kosmische openbaring aantoonbaar dat Brahman nauw verweven was met het Atman.

Volgens Wayne Teasdale in zijn boek “het mystieke hart” zijn Brahman en Atman het transcendente en het immanente, dat wat buiten is en dat wat binnen is. Het mysterie van het uiterlijke en het innerlijke is dat ze dezelfde identiteit als basis hebben. Ze zijn hetzelfde. Het is volgens hem die herkenning die het geniale van India’s ontdekking en formulering van de kosmische openbaring is.

Men zou kunnen zeggen dat de eenheid van Brahman en Atman de essentie van het Hindoeïsme is. Het gewaarworden van deze oerwaarheid is veeleer een mystieke ervaring dan een door mensen te begrijpen of te bewijzen begrip.

Toch is dit het uiteindelijke doel van een Hindoe, het verwerven van moksha, de persoonlijke bevrijding uit de cyclus van geboorte, dood en wedergeboorte die samsara heet. Dit kan op verschillende manieren, maar het uiteindelijke doel is het ervaren of het begrijpen dat Atman gelijk is aan Brahman.